

Debatt: Rädda Seminariet innan det är för sent

Kommunen fattar snart sitt slutgiltiga beslut om Seminariet. Det är sista chansen att tänka om och rädda en unik miljö för eftervärlden, skriver Kristina Berglund med flera.



Snart kan Seminarieparken vara ett minne blott.

Foto: Rolf Hamilton

Uppsala 2012-03-05 00:00

Det här är en debattartikel. Åsikterna i texten är skribentens egna.

Det är i hög grad anmärkningsvärt att byggnadsnämnden framhärdar med planen för kvarteret Seminariet trots all kritik under planprocessen. Många osakligheter har framförts från politiskt håll.

Det har till exempel hävdats att gällande plan innehåller så stor byggrätt att det skulle kosta flera hundra miljoner att lösa ut NCC. Detta är felaktigt eftersom det inte finns någon kommersiell byggrätt i gällande plan. Marken är avsedd för allmänt ändamål där stat eller kommun kan uppföra viss kompletterande bebyggelse, till exempel skollokaler.

Det har också hävdats att en park nu skapas för allmänheten, ett makalöst uttalande eftersom trädgården skapades för snart 100 år sedan och enligt

planförslaget minskas till hälften. Ännu ett påstående är att tomten behövs för att klara bostadsförsörjningen vilket inte är sant eftersom drygt 3000 lägenheter ligger och väntar i färdiga detaljplaner.

Planförslaget strider mot mål och lagar – mot Florensdeklarationen (bevarande av historiska trädgårdar), mot det nationella miljö kvalitetsmålet ”God bebyggd miljö” (bevarande av det kulturella arvet), mot miljöbalken och lagen om kulturminnen (riksintresse för kulturmiljövården) samt mot plan- och bygglagen (värdefull kulturmiljö och krav på grönytor).

Planförslaget strider också mot kommunfullmäktiges beslut. Genom att anta Översiktsplan 2010 har kommunfullmäktige ställt sig bakom en inriktning enligt miljömål och lagstiftning, både när det gäller bevarande av kulturmiljöer och tillgodoseende av grönområden. Just kvarteret Seminariet redovisas som stadsdelspark i översiktsplanen. Som vi konstaterat i andra ärenden fungerar översiktsplanen mest som hyllvärmare.

Prövning av byggnadsminnesförklaring pågår. Med anledning av seminariemiljöns höga kulturhistoria värden har Föreningen Vårda Uppsala ansökt om byggnadsminnesförklaring av hela kvarteret, byggnaderna och parken. Ärendet utreds nu av länsstyrelsen.

Seminariebyggnaderna och trädgården utgör en unik kulturhistorisk miljö. Byggnaderna och parken är oskiljaktiga delar av en helhet som inte får splittras och har få motsvarigheter i landet. Byggnaderna är utsökta exempel på arkitektur i nationalromantisk stil. Trädgårdsanläggningen har stort historiskt intresse som ett led i dåtidens utbildning. Med dess väl utvalda träd och buskar är den botaniskt synnerligen intressant och erbjuder stora skönhetsvärden.

Om detaljplanen genomförs skulle det kulturhistoriska värdet raseras för alltid. Att som det anges i planbeskrivningen ”Tillvarata kvarterets stora värden i avseende på dess kulturhistoria, arkitektur och växtlighet samt skapa en harmonisk helhet mellan det nya och det gamla” är vackra ord utan innehåll.

Det är uteslutet att värdet kan bestå när hälften av grönytan blir kvartersmark, när den återstående parkytan omringas av hus i upp till sju våningar plus vind, när marken till stora delar underbyggs med garage, när många träd fälls och vegetationsridån mot norr och väster försvinner. Det är helheten i kulturmiljön, de högklassiga byggnaderna, deras lägen i parkmiljön, sambandet mellan parkens olika delar och rymdkänslan genom parkens storlek som utgör det höga kulturhistoriska värdet.

Att bevara Seminariet i sin helhet och varsamt upprusta trädgården till sin forna glans skulle ge Uppsala en unik attraktion och även ha ett stort intresse för hela

Sverige. Detta är därför ett utmärkt tillfälle att genomföra en åtgärd som svarar mot målet ”Uppsala har dragningskraft” enligt visionen i Översiktsplan 2010.

Närhet till parker och grönområden är avgörande för god kvalitet i stadsmiljön. Forskning har visat hur betydelsefull vistelse utomhus är för hälsan samt vikten av korta avstånd mellan bostad och park för att man ska besöka den ofta. Grönytor behövs också av klimatskäl i stadsmiljön – sänkt temperatur under värmeböljor, infiltration av dagvatten och minskad partikelhalt i luften. Kravet på närbelägna grönytor har skärpts i den nyligen ändrade plan- och bygglagen. En stadsdelspark i denna del av staden skulle ligga oerhört strategiskt till för omgivande stora och växande, parklösa bostadsområden.

Den enligt planförslaget återstående parkytan, drygt 12 000 kvadratmeter, kommer inte ens att kunna fungera som kvarterspark. Förgårdsmarken framför bostadshusen är så smal att den inte kommer att räcka till som gårdsyta. Parken kommer därför delvis att tas i anspråk för boendeändamål och dessutom till stor del nyttjas som skolgård för de drygt 500 skolbarnen.

I dag omfattar parken drygt 26 000 kvadratmeter. Även om ytan inte helt motsvarar önskvärd yta för en stadsdelspark är den tillräckligt stor och har en sådan hög kvalitet att den bör fungera väl som en sådan. Seminarieträdgårdens kvalitet kommer ytterligare att öka om den upprustas till den innehållsrika och välskötta park den en gång var.

Riktlinjerna i översiktsplanen, seminariemiljöns höga värden och behovet av en stadsdelspark talar entydigt för att denna enastående resurs måste tas tillvara. Uppsala är känt för många fina äldre bostadsområden med mycket grönska. Att bevara Seminarieträdgården som stadsdelspark skulle förstärka detta varumärke.

Det finns tyvärr många exempel på oåterkalleliga och förödande ingrepp i kultur- och naturmiljöer, ingrepp som av eftervärlden kritiserats hårt. Låt inte Seminariet bli ytterligare ett sorgligt exempel på ett beslut där de styrande i samtiden inte förstod vilka värden som gick till spillo och inte heller vikten av generösa grönområden för att uppnå en god stadsmiljö. Kommunens misstag att inte tidigare ha bevakat frågan att bevara denna kulturmiljö måste rättas till. Inför kommunens slutliga beslut om detaljplanen vädjar vi till de politiker som stödjer projektet att följa den tidigare beslutade översiktsplanen och tänka om.

Kristina Berglund

arkitekt SAR/MSA

Bengt Jonsell

professor bergianus emeritus

PO Sporrøng

arkitekt SAR/MSA

Föreningen Vårda Uppsala

UNT 5/3 2012

<https://www.unt.se/debatt/uppsala/artikel/radda-seminariet-innan-det-ar-for-sent/jvng56or>